

OLLI AHO

Tanssit peltotiellä

”Oppinut: Kohdatun silleen jättämistä pidämme ajattelemisen olemuksena, jota olemme etsineet.

Opettaja: Kun antaudumme kohdatun silleen jättämiselle, tahdomme ei-tahtomista.

Tutkija: Silleen jättäminen on todellakin irtipääsemistä transsendentaalisesta horisontista ja siten luopumista horisontin tahtomisesta. Tämä luopuminen ei tule enää tahtomisesta, vaan syy jättäytyä kohdatulle tarvitsee tahtomisen jäljen, joka jälki kuitenkin häviää jättäytymisessä ja on täydellisesti irrotettu silleen jättämisessä.”¹

Martin Heidegger kirjoitti vuosina 1944–1945 tekstin *Silleen jättämisen pohdiskelusta: Peltotiekeskustelu ajattelusta*, ja tästä koreografi Veli Lehtovaaran tanssiteos *Peltotiekeskustelu* on saanut inspiraationsa. Lehtovaaran tarkoituksena on esittää erilaisia ajattelun muotoja ja luoda tanssin keinoin Heideggerin alkuperäistekstin mukainen kolmen henkilön välinen keskustelu.

Liikkeen avulla ajattelemisen voi tämän teoksen osalta jakaa kysymyksiin vuorovaikutussuhteiden muodostumisesta. Toisin sanoen, millä tavoin tanssijoiden välinen liike muodostaa keskustelun, ja millä tavalla liikkeen merkitys muodostuu suhteessa ympäristöön. Keskustelun erityisyys näkyi tanssijoiden liikekielen merkityksen muuttumisena sen mukaan, tanssivatko he ryhmässä vai soolona. Liikkeen suhde ympäristöön puolestaan luotiin katsojille taustalle heijastetun videosityksen myötä.

Peltotiekeskustelu esitettiin Helsingin Kaapelitehtaalla Zodiakin tiloissa. Ennen esitystä järjestetyssä teosesittelyssä avattiin tarkemmin Lehtovaaran tavoitteita ja ajatuksia tanssista. Tanssin lähtökohtana on Lehtovaaran mukaan herkkyys liikkeelle: tanssi ilmenee liikkeen intentioiden ja energioiden leikinä. Esimerkiksi esityksessä toistuva tietty käsillä tehtävä liike saadaan vaikuttamaan tiettyissä kohtauksissa voimakkaalta ja terävältä, kun taas toisissa kohtauksissa sama liike on toisia tanssijoita kutsuva ja pehmeä. Liikkeeseen kohdistuvan herkkyyden on tarkoitus nostaa esiin liikkeen eri nyansseja: liikkeitä voi tehdä voimakkuuden, tilan käytön, nopeuden ja sulavuuden suhteen eri tavoin. Lehtovaara

on myös kiinnostunut siitä, miten paikka vaikuttaa liikkeeseen: liikummeko eri tavoin vaikkapa Lontoossa kuin Kajaanissa?

Lehtovaara kertoi Heideggerin tekstin kulkeneen hänen mukanaan jo useita vuosia ja avautuvan aina uudella tavalla². *Peltotiekeskustelun* ja ’silleen jättämisen’ käsitteen valinta teemaksi ei ole ehkä helpoin tai selkein valinta. Silleen jättäminen määrittäytyi tiivistäen sanottuna siten, että havaitsija ei pyri teknisesti hallinnoimaan kohdetta vaan antaa kohteen merkityksen nousta itsessään³. Koin esityksen pyrkivän silleen jättämiseen sallimalla tanssijoille tietynlaisen vapauden. Tietenkin koreografia ohjailee ja hallitsee toimintaa, mutta tanssissa oli piirteitä, jotka muistuttivat improvisoitua liikekieltä. Tanssijoiden liike ei vaikuttanut koreografiaan vangitulta vaan vuorovaikutus heidän välillään tuntui luontevalta ja sulavalta. Kerrottakoon kuitenkin, että teoksen alkuvaiheissa itse epäonnistuin silleen jättämisessä: huomasin seuraavani esitystä liian analyttisesti, yritin ottaa sen teknisesti haltuun enkä antanut tanssin tapahtua odotuksistani vapaana.

Liikkeellä ajattelu

Peltotiekeskustelulle luodaan Lehtovaaran teoksessa tietty aika ja paikka. Alkuperäistekstissä henkilöt jatkavat keskustelua, jota he ovat käyneet jo aiemmin. Keskustelun teema, olemisen kysyminen, on heille jo tuttu. Pellon reunalla tapaavat keskustelijat ovat Opettaja, Tutkija ja Oppinut. Lehtovaaran teoksessa pellonreuna luodaan tilallisesti ja ajallisesti heijastamalla lavalle Eija-Liisa Ahtilan kuvaama ja leikkaama peltomaisema, jossa vuodenajat vaihtuvat. Ahtilan teos synnyttää vahvan illuusion siitä, että katsoja liikkuu eri vuodenaikoina pitkin pellon reunaan. Tanssijat ottavat Lehtovaaran teoksessa keskustelijoiden paikan. Heideggerin tekstissä keskustelijat jatkavat toistensa ajatuksia, yhtyvät niihin ja vastustavat niitä. Lehtovaaran koreografiassa kolme tans-

sijaa kerääntyä pellonreunaan. He aloittavat toisistaan erillään esittämällä yhtenevää liikekieltä: liikkeiden muoto on samankaltainen, mutta jokaisella korostuu itselleen ominainen liiketyyli. Hiljalleen tanssijat ottavat kontaktia toisiinsa. He aloittavat keskustelun: mukautuvat toistensa eleisiin, jatkavat ja vastustavat niitä. Keskustelu muodostuu tanssijoiden tavassa kutsua toisiaan liikkeeseen, vastustaa toisiaan tai heidän ottaessaan vahvemman kontaktin yleisöön. Lehtovaaran ajatus liikkeen ja keskustelun yhteydestä painottaa liikkeen esikielellistä intentiota: liike on aina jo lähtökohtaisesti johonkin suuntautunut tietyllä voimakkuudella, nopeudella ja virtaavuudella.

Heideggerin teoksen valitseminen koreografian teemaksi ja yritys laajentaa ajattelun alaa kielellisyyden ulkopuolelle on mielenkiintoinen. Heideggerin tekstin pohjalta liikkeen merkityksen erityisyys ei korostu, mutta esimerkiksi Maxine Sheets-Johnstone puolustaa vahvasti väitettä, ettei liikkuminen ole alisteista tai toissijaista ajattelulle vaan jo itsessään ajattelua. Sheets-Johnstonen mukaan liikkeen avulla ajattelu ei tarkoita sitä, että liikkumisen mahdollisuudet olisi ennalta rakennettu, vaan

ne hahmotuvat vasta liikkeessä⁴. Esimerkiksi sosiaalisissa tilanteissa luomme eleillämme ja asennoillamme merkityksiä, joita ei tarvitse rinnastaa kielelliseen ajatteluun. Vuorovaikutussuhde muodostuu, kun reagoimme toistemme eleisiin. Tällöin valmiiksi opetellut tavat voivat vaikuttaa kömpelöiltä, ja kyky reagoida kulloisestakin tilanteesta nouseviin mahdollisuuksiin osoittaa parempaa tilannetajua.

Liikkeellä ajattelun voisi siten muotoilla Lehtovaaran tanssikäsityksen mukaisesti: liikkeellä ajattelu vaatii sensitiivisyyttä ja avoimuutta havaita ja reagoida muuttuvissa tilanteissa ilmeneviin liikkeen nyansseihin.

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 Martin Heidegger, *Silleen jättäminen* (Gelassenheit, 1959). Suom. Reijo Kupiainen. Tampereen yliopisto, Tampere 1991, 81.
- 2 Ks. tarkemmin Veli Lehtovaaran haastattelu. Verkossa: zodiak.fi/paivakirja/2018-02/haastattelu-veli-lehtovaara
- 3 Ks. Tieteen termipankki, filosofia: silleen jättäminen. Verkossa: tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:silleen_jattaminen
- 4 Maxine Sheets-Johnstone, Thinking in Movement, *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. Vol. 39, No. 4, 1981, 404–405.